

Dr hab. Anna Bartczak
Wydział Nauk Ekonomicznych, Uniwersytet Warszawski,
Warszawski Ośrodek Ekonomii Ekologicznej

POSTAWY SPOŁECZNE I PROŚRODOWISKOWE W WYCENIE NIERYNKOWEJ: PRZYKŁAD PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ (streszczenie)

Seminarium w IRWiR PAN, 5 marca 2018 r.

Zrozumienie motywów kierujących ludźmi stanowi ważny aspekt promowania polityki ekologicznej. W badaniu zajmowałam się wpływem altruizmu i postaw prośrodowiskowych na wycenę zmian jakości środowiska oraz zmian jakości rekreacji w lesie. Badanie to dotyczyło Puszczy Białowieskiej, stanowiącej jeden z najbardziej uznanych i ekologicznie cennych lasów w Europie, który może w najbliższej przyszłości stanąć przed problemem nadmiernego wykorzystania turystycznego. Na terenie Puszczy Białowieskiej znajdują się: Park Narodowy, lasy gospodarcze oraz tzw. lasy pocentururowskie, powstałe w wyniku naturalnej regeneracji po wycięciu przed 80-90 laty.

Badanie przeprowadzone było w ramach projektu NEWFOREX (7PR KE) przy użyciu jednej z metod wyceny nierynkowej - metody wyboru eksperymentalnego (z ang. *choice experiment*, CE). W badaniu tym wyceniano wzrost naturalności procesów zachodzących w lasach gospodarczych i pocentururowskich (odejście od gospodarczego wykorzystania lasu) oraz ograniczenie liczby zwiedzających na terenie Puszczy Białowieskiej. Parametryzacją wykorzystaną w badaniu był model WTP Space. Altruizm respondentów mierzony był przy użyciu *Self-Reported Altruism Scale* Rushtona, zaś motywów środowiskowe skalą *New Environmental Paradigm* (NEP).

Głównym wnioskiem z opisywanego badania jest ten, że zarówno altruizm, jak i postawy środowiskowe respondentów miały wpływ na gotowość do zapłaty (z ang. *willingness to pay*, WTP) za zmiany w gospodarce leśnej. Z jednej strony wysoki poziom troski o środowisko przenosił się na wyższą WTP za osiągnięcie wysokiego stanu naturalności w części gospodarczej i „pocentururowskiej” Puszczy Białowieskiej, z drugiej zaś wysoki poziom altruizmu powodował spadek gotowości do zapłaty za wyższy stopień naturalności w lesie gospodarczym. Ten drugi efekt wskazuje, że osoby charakteryzujące się wyższym poziomem altruizmu mogą zwracać większą uwagę na wpływ proponowanych zmian w polityce leśnej na społeczności lokalne i na spadek ich dobrobytu, spowodowany ograniczeniami w funkcji produkcyjnej lasu, niż na osiągnięcie wysokiego poziomu naturalności w całej Puszczy Białowieskiej. Skoro produkcja drewna jest jednym z głównych źródeł dochodu dla lokalnych społeczności, takie zachowanie byłoby zgodne z definicją altruizmu (troski o dobro innych).

Kolejnym wynikiem badania był sprzeciw respondentów wobec wprowadzenia ograniczeń liczby wizyt w lesie. Takie ograniczenia są jednak konieczne, jeśli chcemy zapewnić wysoką jakość rekreacji poprzez unikanie potencjalnego problemu zatłoczenia oraz w trosce o środowisko naturalne. W przypadku motywacji pozaekonomicznych okazało się, że respondenci, charakteryzujący się wyższym wskaźnikiem altruizmu oraz ci bardziej prośrodowiskowi (z wyższym wskaźnikiem NEP) w mniejszym stopniu byli przeciwni wprowadzaniu ograniczeń liczby turystów w Puszczy Białowieskiej. W przypadku altruizmu uzyskane wyniki sugerują, że dla osób, które cechuje ta postawa, jakość rekreacji innych osób jest ważniejsza niż nieograniczony dostęp do lasu.

Z tego co mi wiadomo, opisywane badanie jest pierwszym, które analizuje wpływ postaw społecznych i środowiskowych na gotowość poszczególnych osób do płacenia za zmiany w gospodarce leśnej. Dodatkowo, jest to prawdopodobnie pierwsza próba zbadania postaw zarówno społecznych, jak i środowiskowych przy użyciu metodologii CE oraz pierwsze badanie tych postaw na WTP za dobra środowiskowe w krajach Europy Środkowej.

Bartczak, A. (2015). The role of social and environmental attitudes in non-market valuation. An application to the Białowieża Forest. *Forest Policy and Economics* 50, 357-365